

Тернопільська обласна рада
Департамент освіти і науки Тернопільської обласної
військової адміністрації
Фаховий коледж Кременецької обласної гуманітарно-педагогічної академії
ім. Тараса Шевченка

Циклова комісія музичних дисциплін

ЗАТВЕРДЖУЮ
Заступник директора
з навчально-виховної роботи
Павло ЯЛОВСЬКИЙ
« 09 » серпня 2023 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

*Вокально-хорова підготовка
(хорознавство)*

Освітньо-професійний ступінь **фаховий молодший бакалавр**
Галузь знань **01 Освіта / Педагогіка**
Спеціальність **014.13 Середня освіта (Музичне мистецтво)**
Освітньо-професійна програма **Середня освіта (Музичне мистецтво)**

Шегера С. Я. Вокально-хорова підготовка (хорознавство): робоча програма навчальної дисципліни для здобувачів фахової передвищої освіти з галузі знань 01 Освіта / Педагогіка за спеціальністю 014.13 Середня освіта (Музичне мистецтво). Кременець, 2023. 11 с.

Розробник:

Шегера Сергій Ярославович – викладач циклової комісії музичних дисциплін Фахового коледжу КОГПА ім. Тараса Шевченка.

Робоча програма затверджена на засіданні циклової комісії музичних дисциплін
Протокол від «31» серпня 2023 р. № 1

Голова циклової комісії Сергій ШЕГЕРА

1. Вступ

У системі професійної підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва особливого значення набуває навчальна дисципліна «Вокально-хорова підготовка (хорознавство)» як один з основних освітніх компонентів диригентсько-хорового циклу. Важливість цієї дисципліни визначається специфікою роботи педагога-музиканта, спрямованої на практичну реалізацію завдань музично-естетичного виховання учнів засобами хорового співу.

Вивчення курсу «Вокально-хорова підготовка (хорознавство)» будується на принципах цілісного підходу до аналізу вокально-хорової діяльності, яка тісно пов'язана з роботою хорового класу, дисциплінами вокально-хорового циклу, знаннями, отриманими з інших музично-теоретичних, музично-виконавських та методико-практичних навчальних дисциплін.

Програма вивчення нормативної навчальної дисципліни «Вокально-хорова підготовка (хорознавство)» складена для навчання здобувачів освітньо-професійного ступеня «фаховий молодший бакалавр» відповідно до освітньо-професійної програми Середня освіта (Музичне мистецтво) з галузі знань 01 Освіта/Педагогіка за спеціальністю 014 Середня освіта (Музичне мистецтво).

2. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітньо-професійна ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів ECTS: 1,5	Галузь знань 01 Освіта	Нормативна
Змістових модулів – 1	Спеціальність 014 Середня освіта (Музичне мистецтво)	
Загальна кількість годин –45	Освітньо-професійна програма Середня освіта (Музичне мистецтво)	Рік підготовки:
		2-й
		Семестр
		3-й
		Лекції
		8 год
		Практичні
		8 год
		Самостійна робота
		29 год
		Вид контролю:
		Залік – 3-й семестр
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2. самостійної роботи здобувача освіти – 1.8.	Освітньо-професійний ступінь: фаховий молодший бакалавр	

Примітка. Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить 35 % / 65 %.

3. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою є створення професійної основи для виконання функції учителя музики; підготовка до виконавсько-концертної діяльності; формування стійкої потреби вдосконалення диригентсько-хорової підготовки та підвищення рівня професійної інтерпретації вокально-хорових творів, різних за стильовими та жанровими особливостями, підготовка майбутніх вчителів музики як керівників позакласної музичної діяльності школярів.

Хорознавство є складовою частиною циклу навчальних дисциплін професійно-практичної підготовки, зорієнтованих на розвиток творчих, музичних, технічних та педагогічних якостей здобувачів фахової перед вищої освіти.

Основні завдання курсу:

- ознайомлення здобувачів фахової передвищої освіти з теоретичними основами хорового мистецтва;
- поступове оволодіння прийомами і методами практичної роботи з хоровим колективом;
- особливості роботи диригента над хоровим твором, розрізняти співацькі голоси та їх характеризувати типи і види хорів
- сформувані в здобувачів фахової передвищої освіти навички і вміння зробити музично-теоретичний і вокально-хоровий аналіз творів;
- допомогти здобувачам фахової передвищої освіти більш свідомо оволодіти такими дисциплінами як "Хоровий клас" і "Диригування";

У результаті вивчення навчальної дисципліни у здобувачів фахової передвищої освіти повинні бути сформовані такі **компетентності**:

ЗК2 Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК3 Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК4 Здатність спілкуватись іноземною мовою.

ЗК6 Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

СК1 Здатність враховувати в освітньому процесі вікові особливості учнів.

СК2 Здатність до використання предметних знань в освітньому процесі.

СК3 Здатність до інтеграції предметних знань з різних освітніх галузей.

СК16 Здатність до інтеграції знань з педагогіки, психології, музичного мистецтва, синтезу мистецтв, інших навчальних предметів та їх застосування у процесі виконання професійних завдань.

СК18 Здатність впроваджувати здоров'язберезувальні технології розвитку особистості засобами музичного мистецтва та працювати з учнями з особливими освітніми потребами.

СК19 Здатність до вокальної, диригентсько-хорової та інструментальної інтерпретації музичних творів.

СК21 Здатність створювати та реалізовувати власні художні концепції у вокально-виконавській діяльності.

СК22 Здатність організовувати сольну і колективну вокально-виконавську діяльність учнів різних вікових груп.

Програмні результати навчання

Нормативний зміст вивчення здобувачами фахової передвищої освіти навчальної дисципліни Вокально-хорова підготовка (хорознавство) сформульований у таких програмних результатах навчання:

РН1 Здійснювати професійну діяльність державною мовою як усно, так і письмово.

РН6 Застосовувати міжпредметні зв'язки та інтеграцію змісту різних освітніх галузей в освітньому середовищі.

РН8 Сприяти формуванню мотивації учнів до навчання.

РН16 Володіти теоретико-методологічними знаннями у галузі музичного мистецтва, принципами та закономірностями організації музично-освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти; враховувати у процесі музичного навчання та виховання учнів їх індивідуальні та вікові особливості, освітні потреби.

РН18 Володіти ключовими навичками хорового диригування для здійснення диригентсько-виконавської діяльності та організації вокально-хорової роботи школярів.

РН19 Уміти виконувати вокальні твори різних епох, стилів, жанрів.

РН22 Демонструвати уміння художньої інтерпретації сучасного вокального музичного мистецтва; виявляти сценічну культуру, акторський талант.

РН23 Уміти формувати вокально-виконавський репертуар для учасників вокальної студії, розвивати їх творчий потенціал, вокально-виконавську майстерність.

4. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Хорознавство

Тема 1. Значення предмету «Хорознавство» в системі професійної підготовки вчителя музики. Короткий огляд історії хорового співу. Характеристика хорового мистецтва, його значення для української культури. Зародження хорового співу на території Київської Русі. Хорове мистецтво є першоджерелом і основою всієї музичної культури. Якості хорового співу. Хорове мистецтво як сукупність різних аспектів хорової роботи: хорової творчості, виконавства, хорової педагогіки. Зв'язок з музичною культурою народу. Сучасний стан хорового мистецтва. Хорознавство та його значення у системі професійної підготовки вчителя музики. : тип хору; вид хору; поняття про хоровий колектив; форми хорового виконавства; виконавські напрямки. Бути готовим розкрити головні позиції розділу в усній та письмовій формі.

Тема 2. Хор, як вокальна організація. Будова голосового апарату. Особливості розвитку дитячого голосу.

Докладна характеристика усіх співацьких голосів, що присутні у хорі. Регістри, співочий діапазон, перехідні звуки. Вікові особливості слуху і голосу дитини, примарні тони дитячого голосу. Характеристики хорових партій зі сторони вокально-технічних та художньо-виконавських можливостей: загальний і робочий діапазони, теситура, темброві окраски, специфіка функцій кожної хорової партії відповідно до змісту та стилю виконуваного твору. Хорові партії та їх діапазони. Фізіологія і механіка співочого голосу (процесу). Особливості розвитку дитячого голосу. Домутаційний та мутаційний періоди дитячих голосів.

Тема 3. Вокально-хорова робота. Співацька постава. Дихання. Дикція. Вокально-хорові навички. Питання вокальної культури. Робота над словом у хорі. Гігієна дитячого голосу.

Вокальна робота в хорі. Вокально-темброва культура хору: співацька установка; співоче дихання; Звукоутворення, атака звуку, та її види: тверда, м'яка та придихальна. Формування голосних та робота над ними. Приголосні звуки, класифікація за способами вимовлення. Заокруглення звуку, як один з важливих навиків хорового співу. Особливості атаки звуку у хорі); Основні прийоми звуковедення: legato, staccato, non legato, marcato. Розспівування хору. Особливості розспівування дитячого хору. Гігієна дитячого голосу

Тема 4. Елементи хорової звучності: Ансамбль, види ансамблю. Стрій. Види строю. Унісон. Нюанси. Засоби музичної виразності у хоровому творі.

Визначення поняття ансамбль як єдності та узгодженості різних елементів хорового виконання. Ансамбль у хорі. Умови досягнення ансамблю та його різновиди. Регістро-темброва система. Ансамблеві різновиди: динамічний, ритмічний, тембральний, інтонаційний, дикційний, фактурний. Ансамбль природний та штучний. Залежність ансамблю від теситурних умов, фактури, особливостей музичної мови хорової партитури, вокальної організації хору. Багатозначність поняття стрій. Стрій як засіб художньої виразності виконання. Значення строю у хоровому співі. Стрій мелодичний (стрий хорової партії) і гармонічний (загальнохоровий).

Поняття про унісон. Значення унісону для досягнення строю в хорі. Засоби досягнення унісону в хорових партіях.

Основні засоби музичної виразності: ритм, фразування, нюанси, тембр, емоційність.

Тема 5. Художньо-виразні засоби. Етапи роботи над вивченням партитури.

Вивчення хорової партитури: що повинен знати диригент, вивчаючи партитуру. Аналіз партитури хормейстером. План аналізу хорової партитури (історичний, музично-теоретичний, хорознавчий, виконавчий аналізи). Художні засоби хорового виконання. особливості музичної термінології стосовно хорового виконавства в залежності від стилю, жанру твору, теситурних і динамічних особливостей. Роль інтонації як виразового засобу.

5. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	денна форма					
	усього	у тому числі				
лекц.		сем.	практ.	лаб.	с. р.	
Змістовий модуль 1. Теоретико-методологічні засади музичної освіти						
Тема 1. Значення предмету «Хорознавство» в системі професійної підготовки вчителя музики. Короткий огляд історії хорового співу.	8	1		1		6
Тема 2. Хор, як вокальна організація. Будова голосового апарату. Особливості розвитку дитячого голосу.	9	2		1		6
Тема 3. Вокально-хорова робота. Співацька постава. Дихання. Дикція. Вокально-хорові навички. Питання вокальної культури. Робота над словом у хорі. Гігієна дитячого голосу.	6	1		1		4
Тема 4. Елементи хорової звучності: Ансамбль, види ансамблю. Стрій. Види строю. Унісон. Нюанси. Засоби музичної виразності у хоровому творі.	3	1		-		2
Тема 5. Художньо-виразні засоби. Етапи роботи над вивченням партитури. Аналіз хорової партитури.	19	3		5		11
Разом за змістовим модулем 1.	45	8		8		29

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Хоровий спів як мистецтво. Поняття про хор. Типи та	1

	види хорових колективів. Характеристика дитячих хорових колективів.	
2.	Характеристика співацьких голосів у хорі. Комплектування хорових партій хорового колективу. Класифікація дитячих голосів.	1
3.	Вокально-хорова робота у хорі. Дихання. Дикція при розучуванні хорової партитури. Робота над словом. Послідовність розучування хорового твору.	1
4.	Аналіз хорової партитури.	5
	Разом	8

7. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Зміст завдання	Кількість годин
1.	Короткий аналіз проблем хорознавства (типи і види хорів; види шкільних хорових колективів, та їх виконавські можливості).	6
2.	Психолого-педагогічні характеристики молодших школярів та їх музичних здібностей.	6
3.	Педагогічні умови формування хорового колективу	4
4.	Темп, динаміка, співоча культура та методика їх розвитку з хором молодших класів.	2
5.	Стилістичні характеристики. Вокально-хоровий аналіз.	11
	Разом	29

Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів фахової передвищої освіти під час самостійної роботи на практичних заняттях

1-2 бали – здобувач фахової передвищої освіти володіє елементарними теоретичними знаннями, його відповіді правильні, але недостатньо осмислені; завдання для самостійної роботи виконує на низькому рівні.

3 бали – здобувач фахової передвищої освіти на середньому рівні володіє теоретичними знаннями, його відповіді повні, але з деякими неточностями; здатний до виконання практичних завдань, однак не в повному обсязі, з помилками.

4 бали – здобувач фахової передвищої освіти володіє системними знаннями та здатністю до їх практичного застосування; правильно або з незначними помилками та в повному обсязі виконує практичні завдання.

5 балів – здобувач фахової передвищої освіти на високому рівні володіє теоретичними знаннями та здатний до їх творчого практичного використання; правильно виконує практичні завдання; активно працює над підвищенням рівня своєї професійної компетентності.

8. Методи навчання

1. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності: лекція (лекція-інформація, проблемна лекція, лекція-дискусія, лекція-демонстрація, лекція-візуалізація), практичні заняття, бесіда, розповідь, практичні та дослідні роботи, самостійна робота, спостереження, аналіз, синтез, індукція, дедукція, узагальнення, брейнсторм, метод проєктів, художньо-педагогічний аналіз музичних творів тощо.

2. Методи стимулювання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності: стимулювання обов'язку і відповідальності у навчанні, опора на життєвий і професійний досвід здобувачів, створення відчуття успіху у навчанні.

9. Методи контролю

Поточний контроль: усне опитування (індивідуальне, фронтальне, групове), практичні заняття, перевірка виконання здобувачами завдань самостійної роботи.

Підсумковий контроль: залік у третьому семестрі.

10. Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів фахової передвищої освіти з навчальної дисципліни «Хорознавство»

Оцінку «5», «відмінно» – заслуговує здобувач фахової передвищої освіти, який має ґрунтовні теоретичні знання з навчальної дисципліни, грамотно володіє методикою аналізу хорového твору, знає і дає чітку характеристику співацьких голосів та їх можливостей, досконало володіє професійною термінологією.

Оцінку «4», «добре» – заслуговує здобувач фахової передвищої освіти, який правильно визначає сутність питання, але розкрив його не повністю, допустивши деякі незначні помилки. Доцільно використовує професійну термінологію у практичній діяльності.

Оцінку «3», «задовільно» – здобувач фахової передвищої освіти, який відтворює основний навчальний матеріал, здатний відповідати на елементарні запитання. Аналіз хорových творів виконує досить поверхнево, без аргументації, практичні завдання виконані на досить низькому рівні.

Оцінку «2», «незадовільно» – заслуговує здобувач фахової передвищої освіти, дуже поверхово засвоїв зміст даної теми, не здатен до виконання елементів завдань.

12. Методичне забезпечення

Лекція, наочна демонстрація, практичні вправи, самостійна робота студентів, самоконтроль.

13. Рекомендована література

Основна

1. Дем'янюк Н. Ю. Основи хорознавства і методики роботи з хором: навч. посіб. для студентів вищих закладів освіти – 2-е вид., випр. та доповн. Полтава: Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка, 2018. 98 с.
2. Доронюк В. Д. Диригент шкільного хору : навч. посіб. Івано-Франківськ : ПНУ ім. В. Стефаника, 2010. 490 с.
3. Доронюк В.Д., Зваричук Ж.Й. Шкільне хорознавство: навчальний посібник для викладачів і студентів музичних факультетів вищих навчальних закладів. Івано-Франківськ: Видавничо-дизайнерський відділ ЦІТ Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, 2008. 336 с.
4. Коломoeць О. М. Хорознавство : навч. посіб. Київ : Либідь, 2001. 168 с.
5. Коломoeць О.М. Історія та теорія українського хорового мистецтва: навч. посіб. До 125-річчя Дніпровської академії музики. Дніпро : Ліра, 2023. 288 с.
6. Костенко Л. В., Шумська Л. Ю. К72 Хрестоматія з хорознавства : навч. посіб. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2013. 518 с.
7. Плющик Є. В., Омельчук В. В., Федорченко В. К. Лекції з курсу "Хорознавство". 1-е вид. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2010. С.78-96 URL: <http://eprints.zu.edu.ua/>.
8. Пужай Г. В. методичні рекомендації для студентів спеціальності 6.020204, 7.02020401. 8.02020401 Музичне мистецтво: навч. Посіб. Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2014. 36 с.
9. Таранник З.В. Хорознавство та методика роботи з хором: дидактичні матеріали для студентів вищих навчальних закладів культури і мистецтв I-II рівнів акредитації. Вінниця : НОВА КНИГА, 2007. 40 с.

Допоміжна

1. Болгарський Д. А. Києво-Печерський розспів як церковно-співочий феномен української культури: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. мистецтвознавства : 17.00.01 Київ, 2002. 23 с.
2. Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна академія. URL: <https://kogpa.edu.ua/>
3. Лащенко А.П. Українське хорове мистецтво ХХ століття. *Музичне виконавство Науковий вісник НМАУ ім. П.І. Чайковського*. Київ, 2000. № 14. С. 71-75.
4. Смирнова Т.А. Хорознавство (історія, теорія, методика) : навч. посібн. видання третє, доповнене. Харків: ХНПУ, «Федорко», 2018. 107 с.